

MIGRACJE ZAROBKOWE POLAKÓW DO IRLANDII – FAKTY I MITY*

Izabela Grabowska-Lusińska
Ośrodek Badań nad Migracjami UW

WSTĘP

Irlandia dopiero od niedawna zaczęła odgrywać jakąkolwiek rolę w procesach mobilności międzynarodowej, stając się krajem przyjmującym imigrantów zarobkowych, m.in. z Polski. Wraz z rozkwitem go spodarczym, który rozpoczął się w 1994 r., Irlandia zyskała, dotąd jej nieznaną, atrakcyjność dla potencjalnych imigrantów.

Celem tego artykułu jest zweryfikowanie mitów dotyczących migracji zarobkowych Polaków do Irlandii poprzez udzielenie odpowiedzi na istotne pytania:

- Dlaczego Polacy wyjeżdżają właśnie do Irlandii?
- Jakie procesy przyczyniły się do wzrostu atrakcyjności Irlandii jako kraju imigracyjnego (nowy szlak migracyjny)?
- Jak Irlandczycy otwierali drzwi swojej Eire¹ po ostatnim rozszerzeniu Unii Europejskiej, które nastąpiło 1 maja 2004 r.?
- Jakie są fakty o migracjach zarobkowych Polaków do Irlandii?

Migracje zarobkowe nie są zjawiskiem żywiołowym, kierującym się w przypadkowym kierunku. Jedne szlaki migracyjne są uczęszczane przez dziesięciolecia, na innych zaś aktywność migracyjna maleje lub całkowicie zamiera. Zdaniem Krystyny Romaniś (1999), podstawowymi czynnikami powodującymi powstawanie szlaków migracyjnych są:

- czynnik geograficzny (sąsiedztwo krajów);
- czynnik kulturowy (bliskość kulturowa);
- czynnik ekonomiczny (istnienie różnic w poziomie rozwoju gospodarczego pomiędzy krajami, ściślej – istnienie popytu na pracę cudzoziemców na rynkach pracy krajów przyjmujących przy jednoczesnym nadmiarze siły roboczej w krajach wysyłających, ponadto istnienie różnic płacowych, standardów życia i pracy);
- czynnik polityczny (przyjmowanie lub ograniczenie napływu imigrantów np. uchodźców);
- czynnik prawny (polityka imigracyjna i odpowiadające jej procedury).

* Wiele ustaleń zaprezentowanych w tym artykule wynika z badań przeprowadzonych na potrzeby pracy doktorskiej autorki (obronionej na Wydziale Nauk Ekonomicznych UW) pt. *Transformacja rynku pracy i zmiany międzynarodowej mobilności siły roboczej. Migracje Polaków do Irlandii po 1994 r.*

Wymienione wyżej czynniki miały zróżnicowane znaczenie w historii migracji międzynarodowych i z różnym natężeniem stymulowały procesy mobilności terytorialnej ludności.

JAK DOSZŁO DO TEGO, ŻE IRLANDIA MOŻE PRZYJMOWAĆ STRUMIENIE MIGRANTÓW?

Mit: Irlandia jest po prostu wzorcem sukcesu gospodarczego, z którego Polska powinna brać przykład. Sukces Irlandii przyciąga ludzi do pracy.

Weryfikacja mitu: Istotnie, Irlandia jest przykładem sukcesu gospodarczego, na który pracowało kilka pokoleń Irlandczyków.

Historia rozwoju gospodarczego Irlandii w XX w. została w dużej mierze ukształtowana przez wydarzenia wieku poprzedniego. Związane one były głównie z narodową traumą, jaką był Wielki Głód (*Great Famine*), który spowodował masowy *exodus* ludności do miejsc, gdzie perspektywy zarobkowania i życia były lepsze.

Drugie ważne wydarzenie XIX w., które wpłynęło na rozwój gospodarczy Irlandii, to deindustrializacja. Nastąpiła ona, paradoksalnie, w czasie rewolucji przemysłowej na świecie. Sektory gospodarki do tej pory nieopierające się na wymianie handlowej, wskutek radykalnego obniżania się w XIX w. kosztów transportu, zmieniły swój status na sektory produkujące dobra wymienne międzynarodowo. Sytuacja ta spowodowała dążenie Brytyjczyków do eksportu własnych produktów, co bezpośrednio przyczyniło się, wobec braku rynków zbytu, do upadku irlandzkiego przemysłu (głównie przemysłu włókienniczego). Gospodarka Irlandii ponownie stała się gospodarką agrarną, a ściślej „zacofanym regionem rolniczym Wielkiej Brytanii” – *an agricultural hinterland of Great Britain* (Barry 1999, s. 25).

Konsekwencją tego procesu było zapóźnienie gospodarcze Irlandii. Następujące po sobie dekady rozwoju gospodarczego tego kraju, wiążą się głównie z przemianami strukturalnymi gospodarki, które są efektem procesów, które wystąpiły na przełomie XIX i XX w.

Od momentu odzyskania niepodległości w 1922 r. rozwój gospodarczy Irlandii można podzielić umownie na cztery okresy (Grabowska, Lusiński 2005):

- 1) lata 1922–1957:
  - budowanie niezależności politycznej,
  - ograniczanie wpływu czynników zewnętrznych w gospodarce,
  - dążenie do autarkii przy jednoczesnym zacofaniu i uzależnieniu od Wielkiej Brytanii;
- 2) lata 1958–1972:
  - otwieranie sektora wytwórczego na inwestycje zagraniczne,
  - rozwój tradycyjnych sektorów przemysłu,
  - dążenie do integracji europejskiej;
- 3) lata 1973–1987:
  - udział w Europejskiej Wspólnocie Gospodarczej,
  - wykorzystanie szans na modernizację i rozwój rolnictwa (pomoc w ramach Wspólnej Polityki Rolnej, dywersyfikacja kierunków eksportu, uzyskanie lepszych cen dla produktów rolnych),
  - dostęp do wspólnego rynku dla sektora wytwórczego o niskich kosztach;
- 4) lata 1988–2006:
  - podniesienie poziomu technologicznego inwestycji zagranicznych,
  - spożytkowanie ukierunkowanej na potrzeby rynku pracy polityki edukacyjnej, pomocy strukturalnej UE (inwestycje w kapitał ludzki i infrastrukturę),
  - unowocześnienie profilu gospodarki otwartej w skali światowej, z dużym sektorem usługowo-dystrybucyjnym,
  - przekształcanie się z kraju wyłącznie emigracyjnego w kraj imigracyjny (1996 r. – pierwszy rok dodatniego salda migracji).

Generowanie popytu na pracę cudzoziemców wynika z faktu, iż rodzima podaż pracy przestała być wystarczająca, aby zaspokajać potrzeby rozwijającej się w szybkim tempie irlandzkiej gospodarki. W tym kontekście istotne są również powody owej niewystarczalności rodzimych zasobów pracy, które wynikają z niedopasowań strukturalnych. Poziom bezrobocia w Irlandii świadczy o efektywnym zagospodarowaniu dostępnych, krajowych zasobów pracy. Zatem zapotrzebowanie na cudzoziemskie zasoby wynika z tempa rozwoju gospodarczego i potrzeb gospodarki globalnej. Na taki stan irlandzkiego rynku pracy wpłynął splot wzajemnie na siebie oddziałujących czynników zarówno zewnętrznych, jak i wewnętrznych (Grabowska-Lusińska 2005). Wśród czynników zewnętrznych można wymienić:

- odejście od polityki protekcjonistycznej i liberalizacja handlu zagranicznego związana z członkostwem Irlandii we WE/UE;
- członkostwo Irlandii w WE/UE, a co za tym idzie funkcjonowanie w ramach wspólnego rynku i napływ funduszy europejskich;
- napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych, które przyczyniły się do zmiany struktury zatrudnienia, poprzez unowocześnianie i generowanie nowych miejsc pracy, głównie w nowoczesnym sektorze wytwórczym i w usługach.

Czynniki wewnętrzne stanowiąły odpowiedź na istniejące bodźce zewnętrzne. Wśród nich są:

- stabilizacja makroekonomiczna kraju dzięki polityce fiskalnej i monetarnej związanej z członkostwem w Unii Gospodarczo-Walutowej;
- konsultacje społeczne ukonstytuowane porozumieniami o partnerstwie społecznym, którego na przestrzeni dwóch dekad główną oś stanowił stopniowy wzrost płac, oddziałujący na zrównoważony rozwój gospodarczy;

– dążenie do uelastyczenia podaży pracy przy pomocy polityki edukacyjnej oraz polityki rynku pracy.

Analiza ta pokazuje, że wytworzenie się zapotrzebowania na pracowników cudzoziemskich jest skutkiem zmiany spowodowanej wyżej wymienioną konstelacją czynników.

JAK DOSZŁO DO OTWARCIA IRLANDZKIEGO RYNKU PRACY DLA OBYWATELI „10 UE” PO 1 MAJA 2004 R.?

Mit: Irlandczycy podjęli decyzję o otwarciu rynku pracy 1 maja 2004 r. *ad hoc*.

Weryfikacja mitu: Dorobek prawny i aplikowanie rozwiązań prawnych w odniesieniu do polityki imigracyjnej Irlandii w zakresie rynku nie wskazuje na długotrwały i kompleksowy charakter tej polityki (*Aliens Act* z 1935 r. w Irlandii mówi jedynie o warunkach wjazdu na terytorium Republiki Irlandii i obecności cudzoziemców w Irlandii w ogóle, natomiast nie odnosi się do obecności migrantów zarobkowych). Prowadzone głównie pod koniec lat 80. i w pierwszej połowie lat 90. XX w. działania w zakresie polityki imigracyjnej, skierowanej bardziej do pracujących za granicą Irlandczyków, nie miały formy uregulowanej prawem. Były to raczej programy, inicjatywy, kampanie informacyjne zmierzające do zachęcenia ziomków do powrotu.

Dopiero druga połowa lat 90. XX w. stała się istotnym okresem w kształtowaniu polityki imigracyjnej w Irlandii. Rozwiązania prawne i instytucjonalne w odniesieniu do napływu imigranckiej siły roboczej były tworzone wraz z nowymi wyzwaniem i narastającymi potrzebami na rynku pracy.

Irlandczycy od 1998 r. prowadzą działania uwzględnione w *National Employment Actions Plans* zmierzające do równouprawnienia (także pod względem narodowościowym) i przeciwdziałania dyskryminacji na rynku pracy. Jednak założenia i cele swojej polityki imigracyjnej w zakresie rynku pracy sprecyzowali dopiero w 2003 r., ustanawiając *Employment Permits Act*.

W Irlandii polityka imigracyjna stanowi przedmiot konsultacji trójstronnych. Rząd konsultuje kwestie dotyczące polityki imigracyjnej w zakresie rynku pracy z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego: organizacją skupiającą pracodawców (Irish Business and Employers' Confederation – IBEC) oraz z organizacją parasolową związków zawodowych (Irish Congress of Trade Unions – ICTU).

Pod koniec lat 90. XX w. w Irlandii wprowadzono nowe akty prawne regulujące obecność obcokrajowców w Irlandii, w tym: *Immigration Act* w 1999 r., odnoszący się głównie do kwestii deportacji, oraz *Illegal Immigrants Act* z 2000 r., odnoszący się do handlu ludźmi. W 2003 r. znowelizowano *Immigration Act* pod kątem sankcji dla przewoźników.

Przełomem w kształtowaniu irlandzkiej polityki imigracyjnej, w tym polityki zatrudniania cudzoziemców, był *Work Permits Act* z 2003 r. Odnosił się on do trybu administrowania systemem wydawania pozwoleń na pracę oraz określał listę narodowości objętych obowiązkiem posiadania pozwoleń na pracę (Ruhs 2005). System wydawania pozwoleń na pracę został stworzony głównie w celu sprawnego wychodzenia naprzeciw zapotrzebowaniu na średnio i nisko wykwalifikowanych pracowników. Natomiast system wydawania wiz i ich autoryzacji został stworzony w celu zmniejszenia (oczywiście na mniejszą skalę) niedoborów pracowników wysoko wykwalifikowanych (głównie pracow-

ników sektora informatycznego, farmaceutycznego, architektów, inżynierów, lekarzy itp.).

W Irlandii występują cztery rodzaje pozwoleń na pracę:

- pozwolenia na pracę,
- wizy pracownicze i ich autoryzacja,
- pozwolenia na transfery w obrębie jednego przedsiębiorstwa,
- pozwolenia dla stażystów.

Pozwolenia są wydawane na rok, z możliwością przedłużenia².

Od końca 2003 r. rząd irlandzki zachęcał pracodawców do nadania priorytetu w zatrudnianiu obywateli z przyszłych krajów członkowskich UE, ograniczając tym samym możliwość zatrudniania obywateli spoza krajów przyszłej UE. Wraz z rozszerzeniem UE z dniem 1 maja 2004 r. obywatele nowych krajów członkowskich: Czech, Węgier, Słowacji, Słowenii, Litwy, Łotwy, Estonii, Polski oraz Malty i Cypru zwolniono z obowiązku posiadania pozwoleń na pracę.

Irlandia jest jednym spośród trzech krajów, obok Wielkiej Brytanii i Szwecji, który po rozszerzeniu UE nie wprowadził ograniczeń w dostępie do rynku pracy dla obywateli nowych krajów członkowskich. Od 1 maja 2004 r. na mocy *Work Permits Act* z 2003 r., obywatele z nowych krajów UE mają nieograniczony dostęp do irlandzkiego rynku pracy. Zameldowanie w miejscu zamieszkania jest nieobowiązkowe.

W Irlandii obowiązują natomiast ograniczenia w dostępie imigrantów do świadczeń socjalnych (podobne jak w Wielkiej Brytanii z uwagi na Wspólny Obszar Podróży – *Common Travel Area*). Obywatele UE, niebędący obywatelami Irlandii albo Wielkiej Brytanii, są uprawnieni do korzystania ze świadczeń socjalnych dopiero po upływie minimum dwóch lat od czasu przybycia i zamieszkania w wyżej wymienionych krajach oraz po pomyślnym przebyciu tzw. *habitual residency test*. Jest to system testów oceniających potrzeby socjalne danego imigranta (długość i ciągłość pobytu, szanse zatrudnienia, powód przybycia do Irlandii, plany na przyszłość, powiązania rodzinne). Osoby niekwalifikujące się do otrzymania świadczeń socjalnych, tzn. dla których *habitual residency test* nie wypadł pozytywnie, otrzymują wsparcie finansowe na powrót do kraju macierzystego.

Od 1 maja 2006 r. Polacy, którzy przybyli do Irlandii tuż po rozszerzeniu UE, zyskali uprawnienia do otrzymywania świadczeń socjalnych; są to najczęściej świadczenia rodzinne. Jeżeli jeden z rodziców jest zatrudniony na terenie Irlandii, to ma możliwość pobierania zasiłku na dziecko (w wieku do 16 lat bezwarunkowo, a do 19. roku życia pod warunkiem pobierania nauki w pełnym wymiarze). W przypadku, gdy rodzice mieszkają w dwóch różnych krajach unijnych (np. Irlandia i Polska), miejsce pobierania zasiłku jest kwestią wyboru małżonków. Wysokość miesięcznego zasiłku rodzinnego w Irlandii wynosi od kwietnia 2006 r. 150 euro na jedno dziecko i 300 euro na dwoje dzieci. W przypadku otrzymywania zasiłku w obu krajach jednocześnie, wypłacana jest różnica (www.dublin.polemb.net).

Na irlandzkim rynku pracy pracownicy cudzoziemscy są uprawnieni do otrzymywania przynajmniej minimalnego wynagrodzenia³, równouprawnienia w miejscu pracy bez względu na przynależność narodową (co zapewnia *Employment Equality Act* z 1998 r.) oraz możliwości wszczęcia postępowań sądowych przeciwko pracodawcom (co zapewnia *Immigration Act* z 1999 r.).

Od rozszerzenia UE systematycznie zmniejsza się liczba wydawanych pozwoleń na pracę (spadek o 27% w stosunku do 2005 r.), co świadczy o prowadzeniu polityki migracyjnej skierowanej do wewnątrz, a nie na zewnątrz UE.

OD KIEDY POLACY SĄ W IRLANDII?

Mit: Polacy w Irlandii pojawili się dopiero na początku XXI w.

Weryfikacja mitu: Jak wynika ze źródeł danych (*Work Permits System*) pracownicy z Europy Środkowo-Wschodniej, w tym z Polski, byli zatrudniani w Irlandii w sposób sformalizowany i regulowany (na mocy pozwoleń na pracę) od 1999 r., chociaż śladowo pojawiali się już wcześniej, znajdując głównie zatrudnienie w sektorze informatycznym. Jednak zwiększony napływ nastąpił dopiero od połowy 2004 r., wraz z rozszerzeniem Unii Europejskiej.

Dynamika napływu pracowników z nowych krajów członkowskich UE była w dużej mierze podyktowana kolejnymi etapami realizacji założeń polityki imigracyjnej Irlandii w zakresie rynku pracy. Od 1 maja 2004 r. Irlandia realizuje politykę nieograniczonego dostępu do rynku pracy dla pracowników z poszerzonej UE (z wyłączeniem możliwości natychmiastowego korzystania ze świadczeń socjalnych).

Obecność Polaków w Irlandii sięga jednak okresu po II wojnie światowej⁴. Istnieje domniemanie, że w latach 50. XX w. w Irlandii kształcili się Polacy, którzy skorzystali ze stypendiów, głównie medycznych, finansowanych przez rząd irlandzki. Nie wiadomo jednak, jaki procent z około 1000 stypendiów został wykorzystany przez Polaków. Z nieoficjalnych danych wynika, że była to dość duża grupa (Towarzystwo Irlandzko-Polskie). Jednak tylko nieliczne osoby z tej grupy pozostały w Irlandii, gdyż brakowało dla nich pracy.

Zatem pierwsza, niewielka pod względem liczebnym, była – wspomniana powyżej – migracja edukacyjna i przemieszczenie się grupy weteranów II wojny światowej w latach 50.–60. XX w.

Kolejna migracja, głównie w latach 80. XX w., była związana z zamążpójściem (*marriage migration*). Była to grupa kobiet, nieznaczna pod względem liczebnym, ale bardzo aktywna, głównie w organizowaniu pomocy materialnej dla działaczy „Solidarności” i ich rodzin w latach 80. XX w. Osoby te przyczyniły się do powstania pierwszej organizacji polonijnej w Irlandii: Towarzystwa Irlandzko-Polskiego⁵.

Lata 90. XX w. to przede wszystkim czas migracji zarobkowych z Polski do Irlandii, które umownie można podzielić na trzy strumienie.

Pierwszy strumień utrzymywał się do czasu wprowadzenia systemu pozwoleń na pracę, tzn. do 1999 r.⁶ Pionierami migracji pracowniczej byli pracownicy sektora informatycznego, którzy zaczęli pojawiać się śladowo w Irlandii wraz z początkiem dobrej koniunktury gospodarczej, tzn. od 1994 r.

Perspektywa wstąpienia Polski do UE i otwarcia irlandzkiego rynku pracy dla pracowników z nowych krajów członkowskich sprzyjała podejmowaniu legalnego zatrudnienia przez pracowników z Polski i lepszemu usytuowaniu polskich imigrantów zarobkowych na irlandzkim rynku pracy.

Sytuacja ta sprzyjała pojawieniu się kolejnego strumienia, tzw. przedakcesyjnych migracji pracowniczych, obejmujących okres od 1999 r. (pierwszy

rok funkcjonowania systemu pozwoleń na pracę) do kwietnia 2004 r. (do momentu rozszerzenia UE). W tym czasie można zaobserwować rosnącą tendencję do zachęcania Polaków do pozostania w Irlandii (odnowienia pozwoleń na pracę), co jednocześnie odzwierciedla niski wskaźnik odmów.

Z danych Department of Enterprise, Trade and Employment wynika, że Polacy od 1999 r. do 1 maja 2004 r. najliczniej znajdowali zatrudnienie w: usługach (głównie gastronomicznych), przemyśle oraz rolnictwie.

Rozmieszczenie sektorowe pracowników z Polski w okresie przedakcesyjnym było nie tylko warunkowane strukturą popytu na pracowników cudzoziemskich, ale również cechami specjalistyczno-zawodowymi, jakimi dysponowali imigranci zarobkowi przybywający do pracy do Irlandii.

JAKIE SĄ MIGRACJE PRACOWNICZE Z POLSKI PO OTWARCIU IRLANDZKIEGO RYNKU PRACY?

Mit: W Irlandii pracuje kilkaset tysięcy Polaków.

Weryfikacja mitu: Barię w udzieleniu kompleksowej odpowiedzi na pytanie o liczbę Polaków przebywających w Irlandii oraz liczbę Polaków pracujących w Irlandii są źródła danych statystycznych, a raczej ich brak. O ile przed rozszerzeniem Unii Europejskiej w odniesieniu do obywateli dziesięciu krajów akcesyjnych mieliśmy czytelne, spójne i obejmujące określoną grupę zmiennych źródło informacji, jakim był system pozwoleń na pracę (*Work Permits System*), o tyle po 1 maja 2004 r. nie dysponujemy porównywalnym źródłem informacji.

Adekwatnym w tym kontekście jest system numerów PPS⁷, który jednak dostarcza tylko informacji o dynamice strumienia migracyjnego z nowych krajów członkowskich UE do Irlandii (w rozbiciu na grupy narodowościowe). System ten nie dostarcza informacji o stanie (zatrudnienie, bezrobocie, poszukujący pracy), w jakim znajdują się pracownicy cudzoziemscy na irlandzkim rynku pracy oraz informacji dotyczących charakterystyk społeczno-demograficznych i alokacji sektorowej pracowników cudzoziemskich.

Dodatkowym źródłem informacji jest baza płatników podatków od dochodów osobistych (*income tax*) prowadzona przez Revenue Commissioner, która zestawiona z numerami PPS daje wyobrażenie o tym, jaka liczba z osób, które przybyły do Irlandii, podjęła faktycznie zatrudnienie.

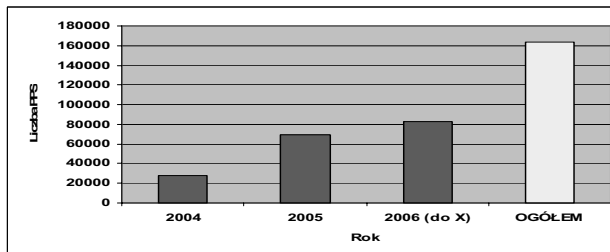
Istotnym źródłem informacji na temat alokacji sektorowej cudzoziemskiej siły roboczej jest *Quarterly National Household Survey*, który ma swoje liczne ograniczenia, ponieważ nie wyróżnia poszczególnych narodowości, a jedynie grupy: „Irlandczycy” i „nie-Irlandczycy” oraz „UE 15” i „UE 10”.

Kolejnym źródłem informacji jest spis powszechny, zrealizowany w kwietniu 2006 r. Jednak z danych wstępnych odnoszących się do obecności Polaków w Irlandii wynika, że liczba ta jest znacznie zaniżona.

W odpowiedzi na pytanie, od kiedy Polacy są w Irlandii, zostały wymienione dwa strumienie migracyjne z Polski do Irlandii: napływ Polaków w różnych okresach po II wojnie światowej do 1999 r. i tzw. strumień przedakcesyjny. Trzeci strumień to tzw. poakcesyjny napływ pracowników z Polski, tzn. po 1 maja 2004 r., związany z otwarciem irlandzkiego rynku pracy dla obywateli nowych krajów członkowskich UE. Migracje Polaków do Irlandii uległy nasileniu po 1 maja

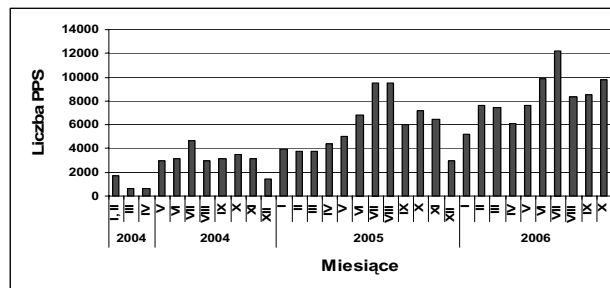
2004 r. Od 1 maja 2004 r. do 31 października 2006 r. Department of Social and Family Affairs wydał 164 037 numerów PPS, które świadczą o wzroście natężenia strumienia migracyjnego z Polski do Irlandii (liczbie Polaków, którzy przyjechali do Irlandii) (wykresy 1 i 2). W tym okresie Polacy otrzymali około 60% wszystkich numerów PPS wydanych obcokrajowcom.

Wykres 1. *Dynamika migracji pracowniczych z Polski do Irlandii latami (wg PPS)*

Źródło: Department of Social and Family Affairs.

Wykres 2. *Dynamika migracji pracowniczych z Polski do Irlandii – rozkład miesięczny (wg PPS)*

Źródło: Department of Social and Family Affairs.

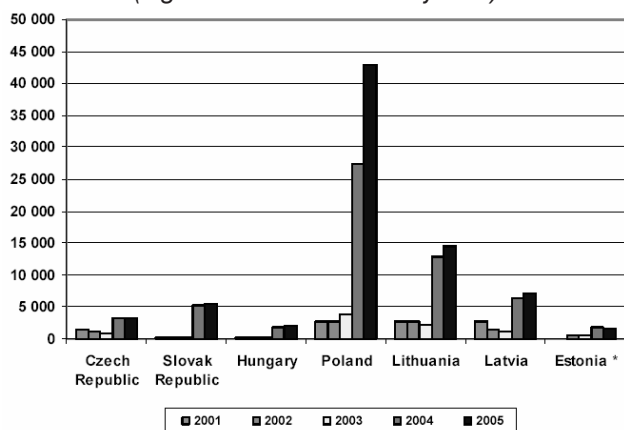
Dane te nie odzwierciedlają jednak rzeczywistej liczby pracowników cudzoziemskich z nowych krajów członkowskich, ponieważ numer PPS jest niezbędny również przy ubieganiu się o pomoc socjalną oraz w celu utrzymania prawa jazdy i korzystania z pomocy medycznej niezwiązanej z podejmowanym zatrudnieniem (np. niepracujący członkowie rodzin). Część osób, która uzyskała numer PPS, nigdy nie podjęła faktycznego zatrudnienia (najpewniej go nie znalazła i nie zdołała dalej utrzymywać się w Irlandii z przywiezionych ze sobą środków, ze względu na wysokie koszty utrzymania i wróciła do kraju ojczystego)⁸.

Z zestawienia danych Departament of Social and Family Affairs (system PPS) i Revenue Commissioner (podatek od dochodów) wynika, że 2/3 całkowitej liczby osób, które uzyskały numery PPS, faktycznie podjęło zatrudnienie na terenie Irlandii (około 118 tys.). Na przykład, we wrześniu 2006 r. na 8516 Polaków mających takie numery tylko 307 podjęło pracę legalną, a w październiku tegoż roku na 9763 – 572 osoby.

W tym przypadku trudno jeszcze mówić o rysującym się trendzie tzw. nasycenia irlandzkiego rynku pracy cudzoziemską siłą roboczą. Sytuacja ta może być związana z procesem łączenia rodzin przed rokiem szkolnym (wrzesień) i akademickim (październik).

Polacy są najliczniejszą grupą przybywającą do Irlandii wśród UE-8. Dominacja Polaków widoczna jest jednak od 1 maja 2004 r. (wykres 3). Przed rozszerzeniem UE Polacy byli trzecią co do liczebności grupą narodowościową z krajów kandydujących do UE, obok Łotyszy i Litwinów.

Wykres 3. Polacy wśród innych nacji EU-8 (wg PPS i Work Permits System)

Źródło: Department of Social and Family Affairs.

Zatrudnianie pracowników cudzoziemskich, w tym pracowników z Polski, jest procesem stosunkowo nowym w irlandzkiej gospodarce. Jednak pomimo niedługiego okresu jego trwania korzystanie z zasobów pracy cudzoziemskiej siły roboczej okazuje się być bardzo istotne dla niektórych sektorów. Najczęściej cudzoziemcy znajdują zatrudnienie w sektorze usług turystycznych, stanowiąc 24% ogółu zatrudnionych w tym sektorze (*Quarterly National Household Survey 2006*), z czego 25% to Azjaci.

Pracownicy cudzoziemcy z nowych krajów członkowskich UE najczęściej znajdują zatrudnienie w sektorze budowlanym. 10% zatrudnionych w tym sektorze to obcokrajowcy, z czego szacuje się, że ponad połowę (około 56%) stanowią obywatele nowych krajów Unii, a wśród nich większość to Polacy.

CO ZADECYDOWAŁO O UTWORZENIU PRZESTRZENI MIGRACYJNEJ MIĘDZY POLSKĄ A IRLANDIĄ?

Migracje pracownicze Polaków do Irlandii rozprószyły się dzięki układowi określonych, współdziałających na siebie czynników:

- dogodnego dostępu do rynku pracy (polityka migracyjna Irlandii);
- możliwości znalezienia atrakcyjnego zatrudnienia;
- zadowolenia z warunków zatrudnienia i życia pracowników z Polski przebywających wcześniej w Irlandii (tzw. efekt rozlania – *spillover effect*);
- bliskości społeczno-kulturowej między Polską a Irlandią.

O ukształtowaniu się przestrzeni migracyjnej od drugiej połowy lat 90. (a nie w żadnym innym okresie) między Polską a Irlandią zdecydował jeszcze jeden czynnik – o charakterze makrostrukturalnym. Polska była w tym czasie w stanie „wydać” migrantów o określonych cechach społecznych, demograficznych i ekonomicznych, a Irlandia była w stanie w tym samym czasie ich przyjąć. Innymi słowy, społeczeństwo polskie było gotowe do odpowiedzi na zapotrzebowanie irlandzkiej gospodarki. Spostrzeżenie to niesie za sobą jeszcze jeden wniosek, że skład imigrantów zależy od czasu, w którym gospodarka notuje niedobory.

¹ Irlandzka nazwa Republiki Irlandii.

² Pracodawca występuje do Ministerstwa Handlu, Przemysłowości i Zatrudnienia (dział ds. wydawania pozwoleń na pracę – *Work Permits Unit*) z wnioskiem/formularzem

o wydanie pozwolenia na pracę dla konkretnego pracownika danej narodowości po wcześniejszym uzyskaniu od niego niezbędnych danych.

- ³ Dorosły pracownik ze stażem pracy jest uprawniony od maja 2005 r. do wynagrodzenia (minimum) 7.65 euro za godzinę, zgodnie z Ustawą o minimalnym wynagrodzeniu z (*The Minimum Wage Act*) 2000 r. Dorosły pracownik ze stażem pracy to taki, który przepracował minimum dwa lata od pierwszego zatrudnienia, począwszy od ukończenia osiemnastego roku życia. Niższe wynagrodzenie dotyczy innych kategorii pracowników. Dwuletni staż pracy nie musi być odbyty u tego samego pracodawcy, w tej samej branży, czy nawet na terenie Irlandii. Cały okres zatrudnienia po ukończeniu 18 lat jest brany pod uwagę, gdy uprawnia pracownika do otrzymania płacy minimalnej. Minimalne wynagrodzenie podlega wzrostowi. Niektóre sektory przemysłu, w tym: rolnictwo, przemysł restauracyjny, sprzątanie, prace konstrukcyjne, prace związane z instalacjami elektrycznymi, praca w hotelach (poza Dublinem, Dun Laoghaire i miastem Cork), prace związane z handlem detalicznym artykułami spożywczymi i prace związane z ochroną, objęte są umowami prawnymi, które określają płace minimalne mogące przewyższać krajową płacę minimalną dla tego rodzaju zatrudnienia. Maksymalny tydzień pracy obejmuje średnio 48 godzin. Średnia obliczana jest na przestrzeni 4, 6, albo 12 miesięcy (w większości przypadków bierze się pod uwagę okres nie dłuższy niż 4 miesiące).

- ⁴ Według Jerrego Sextona, profesora w The Economic and Social Research Institute (wywiad z sierpnia 2004 r.), w okolicach Cork (drugim co do wielkości, po Dublinie, mieście Republiki Irlandii) stworzono tzw. ochronkę dla weteranów II wojny światowej, w której przez dekadę lub dwie zamieszkiwało około 600–700 Polaków.

- ⁵ Towarzystwo Irlandzko-Polskie (Irish-Polish Society) powstało w 1980 r. w wyniku pierwszej i jedynej wizyty papieża Jana Pawła II w Irlandii w 1979 r.. Towarzystwo organizuje wiele spotkań i odczytów, promując polsko-irlandzki dialog kulturowy i społeczny. Towarzystwo było bardzo aktywne w czasie kampanii przed II referendum w sprawie Traktatu Nicejskiego.

- ⁶ M. Ruhs (2005) podaje, że 1999 r. to początek stosowania systemu pozwoleń na pracę w Irlandii. Jednak już pierwsze wzmianki o liczbie wydanych pozwoleń na pracę dla obcokrajowców przebywających w Irlandii pojawiają się już w 1989 r. (OECD 1993, 1994).

- ⁷ Numer PPS (*Personal Public Service Number*) został wprowadzony w 1998 r. na mocy *Social Welfare Act* i jest osobistym identyfikatorem służącym do kontaktu z instytucjami użyteczności publicznej (także w celu odprowadzania podatku dochodowego zarówno od osób fizycznych, jak i podmiotów prawnych oraz uzyskania pomocy socjalnej). Jest to swoiste połączenie polskiego NIP i PESEL; więcej na ten temat www.welfare.ie.

- ⁸ Dane na podstawie zarejestrowanej rozmowy z przedstawicielem Department of Enterprise, Trade and Employment.

LITERATURA

- Barry F., red. (1999), *Understanding Ireland's Economic Growth*, Macmillan Press Ltd, London 1999.
- FAIST T. (2000), *The Volume and Dynamics of International Migration and Transnational Social Spaces*, Clarendon Press, Oxford.
- FÁS (2004), *The Irish Labour Market Review*, FÁS, Dublin.
- FÁS (2005), *The Irish Labour Market Review*, FÁS, Dublin.
- FÁS (2006), *FÁS Quarterly Labour Market Commentary. Second Quarter 2006*, Dublin.
- Grabowska I., Lusiński C. (2005), *Transformacja rynku pracy w kontekście rozwoju gospodarczego Irlandii*, Studia Europejskie, Centrum Europejskie Uniwersytetu Warszawskiego.
- Grabowska-Lusińska I. (2005), *Irlandia – migracyjny tygrys*, „Biuletyn Migracyjny” nr 9, październik, Ośrodek Badań nad Migracjami Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.

OECD (2004), *Trends in International Migration*, Sopemi, Paris.

OECD (2006), *Trends in International Migration*, Sopemi, Paris.

Romaniszyn K. (1999), *Światowe szlaki migracyjne: przemiany i kontynuacje*, „Migracje i Społeczeństwo” nr 3,

Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk, Mazowiecka Wyższa Szkoła Humanistyczno-Pedagogiczna w Łowiczu, Wydawnictwo Neriton.

Ruhs M. (2005), *Managing the Immigration and Employment of Non-EU Nationals in Ireland*, „Studies in Public Policy” nr 19, The Policy Institute at Trinity College Dublin.

SUMMARY

The purpose of this paper is to verify the common myths on the Polish labour migrations to Ireland through the analytical answers to the key questions constantly appearing in the public debate in Poland. The first question relates to the rationale of Poles going to Ireland- the new immigration country (the new migration route) and what stays behind the growing attraction of Ireland to labour immigrations. Secondly, how the Irish government had been opening the door of the Eire to the job migrants during the time of the biggest and historical enlargement of the European Union, which took place on May 1st 2004. The third question posed is on the scientific facts relating to the Polish job migrations to Ireland. The last but not least hypothesis derived from the analysis is on reasons staying behind ‘migration magnetism’ between Ireland and Poland.